

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (πρώτο τμήμα)

της 13ης Δεκεμβρίου 2018*

«Αίτηση αναιρέσεως – Αγωγή αποζημιώσεως – Άρθρο 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ – Υπέρμετρη χρονική διάρκεια της δίκης στο πλαίσιο υποθέσεως αχθείσας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Αποκατάσταση της ζημίας την οποία υποστηρίζει ότι υπέστη η πρωτοδίκως ενάγουσα – Υλική ζημία – Έξοδα τραπεζικής εγγυήσεως – Αιτιώδης συνάφεια – Τόκοι υπερημερίας – Μη υλική ζημία»

Στην υπόθεση C-150/17 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 24 Μαρτίου 2017,

Ευρωπαϊκή Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενο από τους J. Inghelram και E. Beysen,

αναιρεσεύουσα,

όπου οι λοιποί διάδικοι είναι οι:

Kendrion NV, με έδρα το Zeist (Κάτω Χώρες), εκπροσωπούμενη από τον Y. de Vries, τον T. Ottervanger και την E. Besselink, advocaten,

ενάγουσα πρωτοδίκως,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους C. Urraca Caviedes, S. Noë και F. Erlbacher,

παρεμβαίνουσα πρωτοδίκως,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (πρώτο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta (εισηγήτρια), Αντιπρόεδρο, προεδρεύουσα του πρώτου τμήματος, J.-C. Bonichot, E. Regan, C. G. Fernlund και S. Rodin, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 25ης Ιουλίου 2018,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ολλανδική.

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με την αίτηση αναιρέσεως, η Ευρωπαϊκή Ένωση ζητεί τη μερική αναίρεση της αποφάσεως την οποία εξέδωσε το Γενικό Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1η Φεβρουαρίου 2017, Kendrion κατά Ευρωπαϊκής Ένωσης (T-479/14, στο εξής: αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, EU:T:2017:48), και με την οποία, αφενός, υποχρέωσε την Ευρωπαϊκή Ένωση να καταβάλει στην Kendrion NV αποζημίωση ύψους 588 769,18 ευρώ και 6 000 ευρώ για την αποκατάσταση, αντιστοίχως, της υλικής και της μη υλικής ζημίας που υπέστη η εταιρία αυτή λόγω υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2011, Kendrion κατά Επιτροπής (T-54/06, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2011:667) (στο εξής: υπόθεση T-54/06), και, αφετέρου, απέρριψε την αγωγή κατά τα λοιπά.
- 2 Με την εκ μέρους της αντανάιρεση, η Kendrion ζητεί, κατ' ουσίαν, από το Δικαστήριο να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να της επιδικάσει αποζημίωση ύψους 2 308 463,98 ευρώ ή, επικουρικός, ποσού που το Δικαστήριο θα κρίνει εύλογο, για την αποκατάσταση της υλικής ζημίας, καθώς και αποζημίωση ύψους 1 700 000 ευρώ ή, επικουρικός, ποσού που το Δικαστήριο θα καθορίσει ως προσήκον αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, για την αποκατάσταση της μη υλικής ζημίας.

Το νομικό πλαίσιο

Το διεθνές δίκαιο

- 3 Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, η οποία υπεγράφη στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 (στο εξής: ΕΣΔΑ), προβλέπει τα εξής:

«1. Παν πρόσωπον έχει δικαίωμα όπως η υπόθεσίς του δικασθή δίκαιως, δημοσία και εντός λογικής προθεσμίας υπό ανεξαρτήτου και αμερολήπτου δικαστηρίου, νομίμως λειτουργούντος, το οποίον θα αποφασίση είτε επί των αμφισβητήσεων επί των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων του αστικής φύσεως, είτε επί του βασίμου πάσης εναντίον του κατηγορίας ποινικής φύσεως [...].»

- 4 Το άρθρο 41 της ΕΣΔΑ ορίζει τα ακόλουθα:

«Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση.»

Το δίκαιο της Ένωσης

Ο Χάρτης

- 5 Ο τίτλος VI του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), με τίτλο «Δικαιοσύνη», περιλαμβάνει το άρθρο 47, το οποίο φέρει τον τίτλο «Δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και αμερόληπτου δικαστηρίου» και ορίζει τα εξής:

«Κάθε πρόσωπο του οποίου παραβιάστηκαν τα δικαιώματα και οι ελευθερίες που διασφαλίζονται από το δίκαιο της Ένωσης, έχει δικαίωμα πραγματικής προσφυγής ενώπιον δικαστηρίου, τηρουμένων των προϋποθέσεων που προβλέπονται στο παρόν άρθρο.

Κάθε πρόσωπο έχει δικαίωμα να δικασθεί η υπόθεσή του δίκαια, δημόσια και εντός εύλογης προθεσμίας, από ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, που έχει προηγουμένως συσταθεί νομίμως. Κάθε πρόσωπο έχει τη δυνατότητα να συμβουλευέται δικηγόρο και να του αναθέτει την υπεράσπιση και εκπροσώπησή του.

[...]»

- 6 Στις επεξηγήσεις σχετικά με τον Χάρτη (ΕΕ 2007, C 303, σ. 17) διευκρινίζεται ότι το άρθρο 47, πρώτο εδάφιο, του Χάρτη στηρίζεται στο άρθρο 13 της ΕΣΔΑ. Το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη αντιστοιχεί στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ.
- 7 Το άρθρο 52 του Χάρτη, το οποίο φέρει τον τίτλο «Εμβέλεια και ερμηνεία των δικαιωμάτων και των αρχών», ορίζει τα εξής:

«[...]

3. Στον βαθμό που ο παρών Χάρτης περιλαμβάνει δικαιώματα που αντιστοιχούν σε δικαιώματα τα οποία διασφαλίζονται στην [ΕΣΔΑ], η έννοια και η εμβέλειά τους είναι ίδιες με εκείνες που τους αποδίδει η εν λόγω Σύμβαση. Η διάταξη αυτή δεν εμποδίζει το δίκαιο της Ένωσης να παρέχει ευρύτερη προστασία.

[...]»

Ο Οργανισμός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 8 Το άρθρο 56, δεύτερο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προβλέπει τα εξής:

«Η αναίρεση [ενώπιον του Δικαστηρίου] μπορεί να ασκηθεί από τον εν όλω ή εν μέρει ηττηθέντα διάδικο. [...]»

Το ιστορικό της διαφοράς

- 9 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 22 Φεβρουαρίου 2006, η Kendrion άσκησε προσφυγή κατά της αποφάσεως C(2005) 4634 της Επιτροπής, της 30ής Νοεμβρίου 2005, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου [101 ΣΛΕΕ] (υπόθεση COMP/F/38.354 – Βιομηχανικοί σάκοι) [στο εξής: απόφαση C(2005) 4634]. Με την προσφυγή της, ζητούσε, κατ' ουσίαν, την ακύρωση εν όλω ή εν μέρει της αποφάσεως αυτής ή, επικουρικώς, την ακύρωση ή τη μείωση του ύψους του προστίμου το οποίο της είχε επιβληθεί με την εν λόγω απόφαση.

- 10 Με απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2011, Kendrion κατά Επιτροπής (T-54/06, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2011:667), το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την ως άνω προσφυγή.
- 11 Με δικόγραφο που κατέθεσε στις 26 Ιανουαρίου 2012, η Kendrion άσκησε αναίρεση κατά της αποφάσεως της 16ης Νοεμβρίου 2011, Kendrion κατά Επιτροπής (T-54/06, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2011:667).
- 12 Με απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2013, Kendrion κατά Επιτροπής (C-50/12 P, EU:C:2013:771), το Δικαστήριο απέρριψε την αίτηση αναίρεσεως αυτή.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 13 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 26 Ιουνίου 2014, η Kendrion άσκησε αγωγή κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει του άρθρου 268 ΣΛΕΕ, με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας που θεωρεί ότι υπέστη η εταιρία αυτή λόγω υπέρμετρης χρονικής διάρκειας της δίκης ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, στο πλαίσιο της υποθέσεως T-54/06.
- 14 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο αποφάσισε τα εξής:
 - «1) Υποχρεώνει την Ευρωπαϊκή Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να καταβάλει αποζημίωση 588 769,18 ευρώ στην [Kendrion], προς αποκατάσταση της υλικής ζημίας που υπέστη η εταιρία αυτή λόγω της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση T-54/06.
 - 2) Υποχρεώνει την [Ευρωπαϊκή] Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να καταβάλει αποζημίωση 6 000 ευρώ στην Kendrion, προς αποκατάσταση της μη υλικής ζημίας που υπέστη η εταιρία αυτή λόγω της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση T-54/06.
 - 3) Καθένα από τα ποσά αποζημιώσεως που καθορίζονται στα σημεία 1 και 2 ανωτέρω προσαυξάνεται με τόκους υπερημερίας, υπολογιζόμενους με αφετηρία τη δημοσίευση της παρούσας αποφάσεως και μέχρι πλήρους και ολοσχερούς εξοφλήσεως, βάσει του επιτοκίου που εφαρμόζει η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) για τις κύριες πράξεις της αναχρηματοδότησεως, προσαυξημένου κατά τρειςήμισι ποσοστιαίες μονάδες.
 - 4) Απορρίπτει την αγωγή κατά τα λοιπά.
 - 5) Υποχρεώνει την [Ευρωπαϊκή] Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να φέρει, πέραν των δικών της δικαστικών εξόδων, τα δικαστικά έξοδα της Kendrion που αφορούν την ένσταση απαραδέκτου επί της οποίας εκδόθηκε η διάταξη της 6ης Ιανουαρίου 2015, Kendrion κατά Ευρωπαϊκής Ένωσης (T-479/14, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2015:2).
 - 6) Η Kendrion, αφενός, και η [Ευρωπαϊκή] Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφετέρου, φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα που αφορούν την αγωγή επί της οποίας εκδόθηκε η παρούσα απόφαση.
 - 7) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρει τα δικαστικά έξοδά της.»

Αιτήματα των διαδίκων

- 15 Με την αίτηση αναίρεσεως, η Ευρωπαϊκή Ένωση ζητεί από το Δικαστήριο:
- να αναιρέσει το σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως·
 - να απορρίψει το πρωτοδίκως υποβληθέν αίτημα της Kendrion περί αποκαταστάσεως της υλικής ζημίας που υποστηρίζει ότι υπέστη ή, όλως επικουρικώς, να περιορίσει την αποζημίωση αυτή στο ποσό των 175 709 87 ευρώ και
 - να καταδικάσει την Kendrion στα δικαστικά έξοδα.
- 16 Η Kendrion ζητεί από το Δικαστήριο:
- να κρίνει απαράδεκτη την αίτηση αναίρεσεως·
 - επικουρικώς, να απορρίψει την αίτηση αναίρεσεως και
 - να καταδικάσει την ανααιρεσείουσα στα δικαστικά έξοδα.
- 17 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να δεχθεί καθ' όλα την αίτηση αναίρεσεως.
- 18 Με την αντανάιρεση, η Kendrion ζητεί από το Δικαστήριο να αναιρέσει τα σημεία 1 έως 6 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως και, αποφαινόμενο εκ νέου επί της υποθέσεως:
- να επιδικάσει αποζημίωση ύψους 2 308 463,98 ευρώ ή, επικουρικώς, ποσού το οποίο το Δικαστήριο θα κρίνει εύλογο για την αποκατάσταση της υλικής ζημίας, καθώς και αποζημίωση ύψους 1 700 000 ευρώ ή, επικουρικώς, ποσού, το οποίο το Δικαστήριο θα καθορίσει ως προσήκον, αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, για την αποκατάσταση της μη υλικής ζημίας·
 - να κρίνει ότι τα ανωτέρω ποσά προσαυξάνονται με τόκους υπερημερίας, τους οποίους θα καθορίσει [το Δικαστήριο] αποφαινόμενο κατά δίκαιη κρίση, από της 26ης Νοεμβρίου 2013·
 - επικουρικώς, να αναπέμψει την υπόθεση, εν όλω ή εν μέρει, ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, προκειμένου αυτό να αποφανθεί επί της υποθέσεως σύμφωνα με την απόφαση [του Δικαστηρίου]·
 - να καταδικάσει την Ευρωπαϊκή Ένωση στα δικαστικά έξοδα.
- 19 Η Ευρωπαϊκή Ένωση ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αντανάιρεση και
 - να καταδικάσει την Kendrion στα δικαστικά έξοδα.

Επί της κύριας αιτήσεως αναίρεσεως

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως αναίρεσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 20 Η Kendrion, αναιρεσίβλητη στο πλαίσιο της κύριας αιτήσεως αναίρεσεως, υποστηρίζει ότι η αίτηση αναίρεσεως είναι στο σύνολό της απαράδεκτη για δύο λόγους.

- 21 Πρώτον, υφίσταται σύγκρουση συμφερόντων διότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να επιληφθεί το ίδιο της υποθέσεως διά αιτήσεως αναιρέσεως. Η αίτηση αναιρέσεως αντιβαίνει, επομένως, στο άρθρο 47 του Χάρτη, το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα δίκης ενώπιον αμερόληπτου και ανεξάρτητου δικαστηρίου.
- 22 Ως εκ τούτου, η Kendrion φρονεί ότι η αναιρεσείουσα έπρεπε να απόσχει από την άσκηση αναιρέσεως κατά της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως.
- 23 Επιπλέον και εν πάση περιπτώσει, καθόσον, αφενός μεν, προκειμένου να είναι σύμφωνες με τις απαιτήσεις περί ορθής απονομής της δικαιοσύνης, η απόφαση περί ασκήσεως της υπό κρίση αναιρέσεως, καθώς και η επιλογή και η παράθεση των λόγων αναιρέσεως θα έπρεπε να αποφασισθούν από εξουσιοδοτημένο προς τούτο όργανο εντός του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο δεν θα είναι επιφορτισμένο με την άσκηση της δικαιοδοτικής αρμοδιότητας του δικαστηρίου αυτού και το οποίο δεν θα ασκεί καμία επιρροή στην εν λόγω αρμοδιότητα, αφετέρου δε, ουδεμία μνεία παρατίθεται συναφώς στην αναίρεση που άσκησε η αναιρεσείουσα, η Kendrion φρονεί ότι, καθόσον το ζήτημα αυτό δεν έχει διευκρινισθεί, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης δεν δύναται να ασκήσει παραδεκτώς αναίρεση.
- 24 Δεύτερον, η Kendrion επισημαίνει ότι, με την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2013, Kendrion κατά Επιτροπής (C-50/12 P, EU:C:2013:771), το Δικαστήριο έκρινε ότι οι ασκούμενες ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου αγωγές αποζημιώσεως συνιστούν αποτελεσματικό μέσο επανορθώσεως, εγκαταλείποντας, επομένως, τη μέθοδο της μείωσης του ύψους των προστίμων την οποία εφαρμόζε μέχρι την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως. Το γεγονός, όμως, ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης άσκησε την αναίρεση αυτή, μολονότι το εν λόγω ένδικο μέσο συνεπάγεται έξοδα και καθυστέρηση για την Kendrion, θέτει, κατά την εταιρία αυτή, εν αμφιβόλω, στην πράξη, την ως άνω νομολογία.
- 25 Τέλος, εφόσον η αίτηση αναιρέσεως κριθεί παραδεκτή, η Kendrion υποστηρίζει ότι η ανεξαρτησία και η αμεροληψία του Δικαστηρίου επιτάσσουν, στην υπό κρίση υπόθεση, να περιορισθεί ο εκ μέρους του Δικαστηρίου έλεγχος αποκλειστικώς στην εκτίμηση του ζητήματος αν το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πρόδηλη παράβαση των εφαρμοστέων κανόνων ή αν προέβη σε ερμηνεία ή εφαρμογή ενέχουσα, πέραν πάσης εύλογης αμφιβολίας, πλάνη περί το δίκαιο.
- 26 Η Ευρωπαϊκή Ένωση, αναιρεσείουσα στο πλαίσιο της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως, αμφισβητεί τα επιχειρήματα που προβάλλει η αναιρεσιβλήτη στο πλαίσιο της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως προς στήριξη της ενστάσεως απαραδέκτου την οποία ήγειρε.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 27 Όσον αφορά, κατά πρώτον, τα επιχειρήματα της Kendrion με τα οποία προβάλλεται ύπαρξη συγκρούσεως συμφερόντων λόγω του ότι το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να επιληφθεί το ίδιο της υποθέσεως ασκώντας αναίρεση, σύγκρουση η οποία υποστηρίζεται ότι συνιστά προσβολή του θεμελιώδους δικαιώματος της Kendrion σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, κατά το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 13, παράγραφος 1, ΣΕΕ, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελεί θεσμικό όργανο της Ευρωπαϊκής Ένωσης το οποίο, όπως προκύπτει από το άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ, περιλαμβάνει πλείονα δικαιοδοτικά όργανα, συγκεκριμένα δε «το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και ειδικευμένα δικαστήρια».
- 28 Το άρθρο 13, παράγραφος 2, ΣΕΕ προβλέπει ότι κάθε θεσμικό όργανο της Ένωσης δρα εντός των ορίων των αρμοδιοτήτων που του ανατίθενται από τις Συνθήκες, σύμφωνα με τις διαδικασίες, τους όρους και τους σκοπούς τους οποίους αυτές προβλέπουν.

- 29 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, κατά το άρθρο 268 ΣΛΕΕ, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι αρμόδιο να επιληφθεί των διαφορών αποζημιώσεως που προβλέπονται στο άρθρο 340, δεύτερο και τρίτο εδάφιο, ΣΛΕΕ.
- 30 Με το άρθρο 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ διευκρινίζεται ότι το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να αποφαινεται σε πρώτο βαθμό επί των ενδίκων βοηθημάτων που διαλαμβάνονται στο άρθρο 268 ΣΛΕΕ και ότι οι αποφάσεις που εκδίδει το Γενικό Δικαστήριο επί των ενδίκων βοηθημάτων αυτών υπόκεινται σε αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου.
- 31 Όσον αφορά το τελευταίο αυτό ζήτημα, πρέπει να υπομνησθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου μπορεί να ασκηθεί από τον εν όλω ή εν μέρει ηττηθέντα διάδικο.
- 32 Επιπλέον, όσον αφορά, ιδίως, την υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης, υπενθυμίζεται ότι το Δικαστήριο έχει επανειλημμένως αποφανθεί ότι η εκ μέρους δικαιοδοτικού οργάνου της Ένωσης παράβαση της υποχρεώσεως που υπέχει από το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη να εκδικάζει τις υποθέσεις που υποβάλλονται στην κρίση του εντός εύλογης προθεσμίας πρέπει να έχει ως συνέπεια την παροχή δικαιώματος ασκήσεως αγωγής αποζημιώσεως ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, δεδομένου ότι τέτοια αγωγή αποτελεί αποτελεσματικό μέσο επανορθώσεως. Το Δικαστήριο διευκρίνισε, ως εκ τούτου, ότι αίτημα αποκαταστάσεως της ζημίας που προκλήθηκε λόγω της εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης δεν μπορεί να προβληθεί απευθείας κατ' αναίρεση ενώπιον του Δικαστηρίου, αλλά πρέπει να υποβληθεί ενώπιον του ίδιου του Γενικού Δικαστηρίου (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Galp Energía España κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-603/13 P, EU:C:2016:38, σκέψη 55 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 33 Τέλος, οι αγωγές αποζημιώσεως, βάσει του άρθρου 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, πρέπει να στρέφονται κατά της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία πρέπει να εκπροσωπείται από το θεσμικό όργανο της Ένωσης του οποίου η συμπεριφορά υποστηρίζεται ότι προκάλεσε την προβαλλόμενη ζημία.
- 34 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων συνάγεται, πρώτον, ότι, στο πλαίσιο των αγωγών αποζημιώσεως με αίτημα, βάσει του άρθρου 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, την αποκατάσταση των ζημιών που οφείλονται στην εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου παράβαση της υποχρεώσεώς του να αποφανθεί εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, όπως η επίμαχη, πρέπει να γίνει διάκριση μεταξύ, αφενός, του θεσμικού οργάνου «Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης» το οποίο, ως θεσμικό όργανο της Ένωσης, θεωρείται ότι έχει ενδεχομένως προκαλέσει την προβαλλόμενη ζημία και έχει, επομένως, την ιδιότητα του εναγομένου πρωτοδίκως, και, ενδεχομένως, του αναιρεσιόντος, και, αφετέρου, του Γενικού Δικαστηρίου και του Δικαστηρίου τα οποία είναι τα δικαιοδοτικά όργανα που το απαρτίζουν και είναι αρμόδια να επιληφθούν, αντιστοίχως, του εν λόγω ένδικου βοηθήματος και του ως άνω ένδικου μέσου.
- 35 Επομένως, το γεγονός ότι, εν προκειμένω, η αναιρεσείουσα στο πλαίσιο της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, εκπροσωπούμενη από το θεσμικό όργανο «Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης», και, ταυτοχρόνως, το δικαιοδοτικό όργανο που έχει επιληφθεί της αιτήσεως αναιρέσεως είναι το Δικαστήριο δεν οφείλεται σε επιλογή της εν λόγω αναιρεσείουσας, αλλά στην αυστηρή εφαρμογή των σχετικών κανόνων του δικαίου της Ένωσης.
- 36 Δεύτερον, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η Kendrion, το γεγονός αυτό δεν θέτει σε κίνδυνο το θεμελιώδες δικαίωμα του προσώπου που υποστηρίζει ότι ζημιώθηκε από την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης σε ανεξάρτητο και αμερόληπτο δικαστήριο, όπως ορίζει το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, δεδομένου ότι αυτό το θεμελιώδες δικαίωμα διασφαλίζεται τόσο πρωτοδίκως όσο και στο πλαίσιο αναιρέσεως.

- 37 Πράγματι, καθόσον αφορά την πρωτόδικη διαδικασία, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι το Γενικό Δικαστήριο, το οποίο είναι αρμόδιο δυνάμει του άρθρου 256, παράγραφος 1, ΣΛΕΕ και το οποίο επιλαμβάνεται αγωγής αποζημιώσεως με αίτημα την αποκατάσταση της ζημίας που οφείλεται σε υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης, οφείλει να αποφανθεί επί της αγωγής αυτής σε δικαστικό σχηματισμό διαφορετικό εκείνου που είχε επιληφθεί της ένδικης διαφοράς της οποίας η διάρκεια εκδικάσεως επικρίνεται (απόφαση της 21ης Ιανουαρίου 2016, Galp Energía España κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-603/13 P, EU:C:2016:38, σκέψη 56 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 38 Όσον αφορά την αίτηση αναιρέσεως, η απόφαση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εκπροσωπούμενης από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ασκήσει, όπως εν προκειμένω, αναίρεση κατά αποφάσεως εκδοθείσας από το Γενικό Δικαστήριο στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως απόκειται αποκλειστικώς στον Πρόεδρο του θεσμικού οργάνου αυτού, που την εκπροσωπεί. Επιπλέον, καθόσον ο Πρόεδρος του θεσμικού οργάνου αυτού είναι και Πρόεδρος του Δικαστηρίου ως δικαιοδοτικού οργάνου, το οποίο επιλαμβάνεται της αιτήσεως αυτής αναιρέσεως, δεν παρεμβαίνει στη δικαιοδοτική εξέταση της υποθέσεως, αλλά τον αντικαθιστά στα καθήκοντά του ο Αντιπρόεδρος.
- 39 Τρίτον, αντιθέτως προς ό,τι διατείνεται η Kendrion, δεν μπορεί να υποστηριχθεί βασίμως ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση όφειλε να απόσχει από την άσκηση της υπό κρίση αναιρέσεως. Πράγματι, δεδομένου ότι ηττήθηκε, στο πλαίσιο της πρωτοδικώς ασκηθείσας αγωγής, η Ευρωπαϊκή Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δύναται, βάσει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, να ασκήσει αναίρεση κατά της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως. Πράγματι, καμία διάταξη του δικαίου της Ένωσης δεν περιορίζει το δικαίωμα των διαδίκων να ασκήσουν αναίρεση, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις εφαρμογής της διατάξεως αυτής, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία ο οικείος διάδικος είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως θεσμικό όργανο της Ένωσης. Ένας τέτοιος περιορισμός θα ήταν, εξάλλου, αντίθετος στην αρχή της ισότητας των όπλων, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 26 των προτάσεών του.
- 40 Ως εκ τούτου, το πρώτο επιχείρημα που προέβαλε η Kendrion προς στήριξη της ενστάσεως απαραδέκτου την οποία ήγειρε πρέπει να απορριφθεί.
- 41 Όσον αφορά, κατά δεύτερον, το επιχείρημα της Kendrion με το οποίο προβάλλεται ότι, ασκώντας την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως, η αναιρεσείουσα στο πλαίσιο της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως θέτει αν αμφιβόλω τη διαπίστωση ότι η αγωγή αποζημιώσεως αποτελεί αποτελεσματικό μέσο επανορθώσεως, στην οποία προέβη το ίδιο το Δικαστήριο με την απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2013, Kendrion κατά Επιτροπής (C-50/12 P, EU:C:2013:771), εκτός του ότι με το επιχείρημα αυτό παραβλέπεται η διάκριση που επισημάνθηκε στις σκέψεις 27 και 34 της παρούσας αποφάσεως, μεταξύ, αφενός, του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης ως θεσμικού οργάνου, αναιρεσειόντος στο πλαίσιο της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως, και, αφετέρου, του Δικαστηρίου ως δικαιοδοτικού οργάνου, το οποίο εξέδωσε την εν λόγω απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2013, Kendrion κατά Επιτροπής (C-50/12 P, EU:C:2013:771), αρκεί να επισημανθεί ότι το γεγονός ότι το Δικαστήριο έκρινε, με πλείονες αποφάσεις, ότι η αγωγή αποζημιώσεως αποτελεί αποτελεσματικό μέσο επανορθώσεως, ουδόλως αποκλείει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως θεσμικό όργανο που εκπροσωπεί την Ένωση κατά της οποίας έχει ασκηθεί αγωγή αποζημιώσεως, τη δυνατότητα να ασκήσει αναίρεση κατά αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου με την οποία το δικαιοδοτικό όργανο αυτό αποφαινεται οριστικώς επί της αγωγής, εφόσον πληρούνται οι προϋποθέσεις του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ουδόλως καθιστά, συνεπώς, απαράδεκτη την αίτηση αυτή αναιρέσεως.
- 42 Το επιχείρημα αυτό πρέπει, ως εκ τούτου, να απορριφθεί.
- 43 Τέλος, πρέπει να απορριφθεί και το επιχείρημα της Kendrion σχετικά με το κριτήριο ελέγχου που πρέπει να εφαρμόσει το Δικαστήριο στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 37 των προτάσεών του, ουδόλως προκύπτει από το δίκαιο της Ένωσης ότι ο έλεγχος που πρέπει να ασκεί το Δικαστήριο στο πλαίσιο αναιρέσεως

ασκηθείσας από την Ευρωπαϊκή Ένωση κατά αποφάσεως που εξέδωσε το Γενικό Δικαστήριο επί αγωγής αποζημιώσεως βάσει του άρθρου 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ είναι περισσότερο ή λιγότερο ευρύς αναλόγως του θεσμικού οργάνου που εκπροσωπεί την Ένωση.

- 44 Υπό τις συνθήκες αυτές, η αίτηση αναιρέσεως είναι παραδεκτή. Τούτου δοθέντος, η διαπίστωση αυτή ουδόλως προδικάζει το ζήτημα του ελέγχου του παραδεκτού ορισμένων επιχειρημάτων θεωρουμένων ατομικώς (απόφαση της 4ης Μαΐου 2017, RFA International κατά Επιτροπής, C-239/15 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2017:337, σκέψη 20 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

Επί της ουσίας

- 45 Προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως, η Ευρωπαϊκή Ένωση προβάλλει τρεις λόγους.

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 46 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι υφίσταται αρκούτως άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση T-54/06 και της ζημίας που υπέστη η Kendrion λόγω της καταβολής εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της διάρκειας αυτής, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία της έννοιας της «αιτιώδους συνάφειας».
- 47 Ειδικότερα, η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρεί ότι το Γενικό Δικαστήριο στηρίχθηκε στην πεπλανημένη παραδοχή ότι η επιλογή περί συστάσεως τραπεζικής εγγυήσεως ασκείται σε ένα μόνον χρονικό σημείο, δηλαδή κατά τον χρόνο της «αρχικής επιλογής» περί συστάσεως τραπεζικής εγγυήσεως. Δεδομένου, όμως, ότι η υποχρέωση καταβολής του προστίμου υφίστατο καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης, μάλιστα δε και πέραν αυτής, καθόσον το πρόστιμο δεν ακυρώθηκε, η πρωτοδίκως ενάγουσα είχε τη δυνατότητα να καταβάλει το πρόστιμο και να εκπληρώσει, επομένως, την υποχρέωση που υπείχε σχετικώς. Δεδομένης της δυνατότητας καταβολής του προστίμου ανά πάσα στιγμή, η επιλογή ειδικώς της ενάγουσας αυτής να αντικαταστήσει την εν λόγω καταβολή με τραπεζική εγγύηση αποτελεί, κατά την αναιρεσείουσα, διαρκή χρονικώς επιλογή, ασκούμενη καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας. Ως εκ τούτου, το καθοριστικής σημασίας αίτιο της καταβολής των εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως συνίσταται, κατά την αναιρεσείουσα, στην επιλογή της ίδιας της πρωτοδίκως ενάγουσας να μην καταβάλει το πρόστιμο, αλλά να αντικαταστήσει την καταβολή αυτή με τη σύσταση τραπεζικής εγγυήσεως, και όχι στην υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης.
- 48 Η Επιτροπή συντάσσεται με τα επιχειρήματα που προβάλλει η αναιρεσείουσα στο πλαίσιο της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως.
- 49 Η Kendrion υποστηρίζει ότι το ουσιώδες στοιχείο της υπό κρίση υποθέσεως, αυτό το οποίο τη διακρίνει από τη νομολογία που διατυπώθηκε ιδίως με την απόφαση της 21ης Απριλίου 2005, Holcim (Deutschland) κατά Επιτροπής (T-28/03, EU:T:2005:139, σκέψεις 121 έως 123), και με τη διάταξη της 12ης Δεκεμβρίου 2007, Atlantic Container Line κ.λπ. κατά Επιτροπής (T-113/04, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2007:377, σκέψεις 39 και 40), είναι το ότι, όπως ορθώς διαπίστωσε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 87 έως 89 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τον χρόνο συστάσεως της τραπεζικής εγγυήσεως, η αναιρεσίβλητη στο πλαίσιο της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως δεν μπορούσε και δεν όφειλε να προβλέψει ευλόγως ότι το Γενικό Δικαστήριο θα ενεργούσε έναντι αυτής κατά τρόπο μη θεμιτό, αποφαινόμενο κατόπιν της παρελεύσεως εξαιρετικά μακρού χρονικού διαστήματος.
- 50 Επιπλέον, μολοντί αναγνωρίζει ότι είχε πράγματι το δικαίωμα να επιλέξει όλως αυτοβούλως, για τους δικούς της λόγους, τη σύσταση ή μη τραπεζικής εγγυήσεως, η Kendrion διευκρινίζει ότι η άσκηση του δικαιώματος αυτού δεν συνεπάγεται ότι πρέπει να υποστεί όλες τις ολέθριες συνέπειες περιστάσεων

που ανήκουν εξ ολοκλήρου στον χώρο διακινδυνεύσεως της αναιρεσείουσας στο πλαίσιο της κύριας αιτήσεως αναιρέσεως. Τέλος, η Kendrion επισημαίνει ότι η επιλογή μεταξύ της συστάσεως τραπεζικής εγγυήσεως και της καταβολής προστίμου είναι σοβαρή και δεν μπορεί να επανεξετάζεται διαρκώς ή ακόμη και καθημερινώς, τούτο δε κατά μείζονα λόγο επειδή πρέπει να λαμβάνονται υπόψη μακροπρόθεσμες χρηματοοικονομικές συμφωνίες, συμφωνίες συναφθείσες με εκείνους που παρέσχον την τραπεζική εγγύηση, η οικονομική κατάσταση της επιχειρήσεως, καθώς και η σχέση με τους μετόχους και τους λοιπούς κατόχους μεριδίων.

51 Η Kendrion ζητεί, επομένως, την απόρριψη του υπό κρίση λόγου αναιρέσεως.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

52 Υπενθυμίζεται ότι, όπως έχει επισημάνει το Δικαστήριο, η προϋπόθεση περί αιτιώδους συνάφειας, κατά το άρθρο 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, αφορά την ύπαρξη αρκούντως άμεσης σχέσεως αιτίου προς αιτιατό μεταξύ της προσαπτομένης πράξεως ή παραλείψεως των θεσμικών οργάνων της Ένωσης και της ζημίας, της οποίας η απόδειξη απόκειται στον ενάγοντα, με συνέπεια η προσαπτόμενη πράξη ή παράλειψη να πρέπει να αποτελεί την καθοριστική αιτία της ζημίας (διάταξη της 31ης Μαρτίου 2011, Mauerhofer κατά Επιτροπής, C-433/10 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2011:204, σκέψη 127 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

53 Πρέπει επομένως να εξετασθεί αν η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση T-54/06 συνιστά την καθοριστική αιτία της ζημίας που οφείλεται στην καταβολή εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της εν λόγω διάρκειας, προκειμένου να αποδειχθεί η ύπαρξη άμεσης σχέσεως αιτίου προς αιτιατό μεταξύ της προσαπτομένης στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμπεριφοράς και της προβαλλομένης ζημίας.

54 Επισημαίνεται συναφώς ότι, στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως ασκηθείσας κατά της Επιτροπής προκειμένου, μεταξύ άλλων, να επιστραφεί η δαπάνη συστάσεως εγγυήσεως στην οποία είχαν υποβληθεί οι ενάγουσες για να επιτύχουν την αναστολή των αποφάσεων περί ανακτήσεως των επίμαχων επιστροφών, αποφάσεων οι οποίες εν συνεχεία ανακλήθηκαν, το Δικαστήριο έκρινε ότι, οσάκις απόφαση με την οποία επιβάλλεται η καταβολή προστίμου παρέχει τη δυνατότητα συστάσεως εγγυήσεως για την εξασφάλιση της καταβολής του προστίμου και των τόκων υπερημερίας, μέχρι την έκδοση αποφάσεως επί προσφυγής που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως αυτής, η ζημία που συνίσταται στα έξοδα για τη σύσταση της εγγυήσεως δεν οφείλεται στην εν λόγω απόφαση, αλλά στην επιλογή του ενδιαφερόμενου να συστήσει εγγύηση αντί να εκπληρώσει αμέσως την υποχρέωση επιστροφής. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι δεν υφίστατο καμία άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της προσαπτομένης στην Επιτροπή συμπεριφοράς και της προβαλλομένης ζημίας (βλ., σχετικώς, απόφαση της 28ης Φεβρουαρίου 2013, Inalca και Cremonini κατά Επιτροπής C-460/09 P, EU:C:2013:111, σκέψεις 118 και 120).

55 Το Γενικό Δικαστήριο, όμως, έκρινε, στη σκέψη 89 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η σχέση μεταξύ της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση T-54/06 και της καταβολής εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση αυτή δεν ήταν δυνατόν να διερραγή λόγω της αρχικής επιλογής της Kendrion να μην καταβάλει αμέσως το πρόστιμο που της είχε επιβληθεί με την απόφαση C(2005) 4634, αλλά να συστήσει τραπεζική εγγύηση.

56 Ειδικότερα, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 87 και 88 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τα δύο στοιχεία στα οποία στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο για να συναγάγει την κρίση που εκτέθηκε στη σκέψη 89 της εν λόγω αποφάσεως είναι, αφενός, το γεγονός ότι, κατά τον χρόνο ασκήσεως της προσφυγής της Kendrion στην υπόθεση T-54/06 και κατά τον χρόνο κατά τον οποίο η εταιρία αυτή προέβη στη σύσταση τραπεζικής εγγυήσεως, η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης δεν μπορούσε να προβλεφθεί και ότι η εν λόγω εταιρία μπορούσε δικαιολογημένα να αναμένει ότι η

προσφυγή αυτή θα εκδικαζόταν εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος και, αφετέρου, ότι η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης επήλθε μετά την αρχική επιλογή της Kendrion να συστήσει την εν λόγω εγγύηση.

- 57 Τα δύο στοιχεία, όμως, που μνημόνευσε το Γενικό Δικαστήριο στις σκέψεις 87 και 88 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως στερούνται σημασίας όσον αφορά το ζήτημα αν η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης, στο πλαίσιο της υποθέσεως T-54/06, και της ζημίας που υπέστη η Kendrion, λόγω της καταβολής εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της εν λόγω διάρκειας, δεν είναι δυνατόν να διερραγή λόγω της επιλογής της επιχειρήσεως αυτής να προβεί στη σύσταση της εν λόγω εγγυήσεως.
- 58 Πράγματι, τούτο θα ίσχυε μόνον εφόσον η διατήρηση της τραπεζικής εγγυήσεως είχε υποχρεωτικό χαρακτήρα, οπότε η επιχείρηση που άσκησε προσφυγή κατά αποφάσεως της Επιτροπής με την οποία της επιβάλλεται πρόστιμο και επέλεξε να συστήσει τραπεζική εγγύηση προκειμένου να μην εκτελέσει αμέσως την απόφαση αυτή δεν είχε το δικαίωμα, πριν από την ημερομηνία εκδόσεως της αποφάσεως επί της προσφυγής αυτής, να καταβάλει το εν λόγω πρόστιμο και να λύσει την εκ μέρους της συσταθείσα τραπεζική εγγύηση (απόφαση εκδοθείσα αυθημερόν, C-138/17 P και C-146/17 P, Ευρωπαϊκή Ένωση κατά Gascogne Sack Deutschland και Gascogne, σκέψη 28).
- 59 Όπως, όμως, επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στα σημεία 57, 69 και 70 των προτάσεών του και όπως έχει αποφανθεί το Δικαστήριο, ακριβώς όπως η σύσταση της τραπεζικής εγγυήσεως, και η διατήρησή της απόκειται στην ελεύθερη εκτίμηση της οικείας επιχειρήσεως, λαμβανομένων υπόψη των οικονομικών συμφερόντων της. Πράγματι, ουδόλως απαγορεύει το δίκαιο της Ένωσης στην επιχείρηση αυτή να ανακαλέσει ανά πάσα στιγμή την τραπεζική εγγύηση που συνέστησε και να καταβάλει το επιβληθέν πρόστιμο, σε περίπτωση κατά την οποία, λαμβανομένης υπόψη της εξέλιξης των περιστάσεων σε σχέση με τις υφιστάμενες κατά τον χρόνο συστάσεως της εγγυήσεως αυτής, η εν λόγω επιχείρηση φρονεί ότι η επιλογή αυτή είναι περισσότερο συμφέρουσα για εκείνην. Τούτο θα μπορούσε να συμβεί στην περίπτωση, μεταξύ άλλων, κατά την οποία η εξέλιξη της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου έχει ως αποτέλεσμα να θεωρήσει η οικεία επιχείρηση ότι η απόφαση θα εκδοθεί σε χρόνο μεταγενέστερο εκείνου που αρχικώς υπολόγιζε και ότι, κατά συνέπεια, η δαπάνη της τραπεζικής εγγυήσεως θα υπερβεί την αρχικώς προβλεφθείσα, δηλαδή εκείνη που είχε υπολογισθεί κατά τη σύσταση της τραπεζικής εγγυήσεως (απόφαση εκδοθείσα αυθημερόν, C-138/17 P και C-146/17 P, Ευρωπαϊκή Ένωση κατά Gascogne Sack Deutschland και Gascogne, σκέψη 29).
- 60 Εν προκειμένω, λαμβανομένου υπόψη ότι, αφενός, τον Σεπτέμβριο του 2008, δηλαδή δύο έτη και 6 μήνες κατόπιν της ασκήσεως της προσφυγής στην υπόθεση T-54/06, δεν είχε καν κινηθεί η προφορική διαδικασία στην υπόθεση αυτή, όπως προκύπτει από τις διαπιστώσεις στις οποίες προέβη το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 48 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, και ότι, αφετέρου, το χρονικό διάστημα το οποίο θεώρησε η ίδια η Kendrion, τόσο με το δικόγραφο της πρωτοδίκως ασκηθείσας αγωγής της όσο και με την αντανάισή της, ότι συνιστά τη συνήθη διάρκεια εκδικάσεως των προσφυγών ακυρώσεως στον τομέα του ανταγωνισμού ανέρχεται ακριβώς σε 2 έτη και 6 μήνες, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, το αργότερο, τον εν λόγω Σεπτέμβριο του 2008, δεν ήταν δυνατό η Kendrion να αγνοεί ότι η διάρκεια της δίκης στην εν λόγω υπόθεση θα υπερέβαινε κατά πολύ εκείνην που αρχικώς υπολόγιζε, και ότι μπορούσε να αναθεωρήσει τη σκοπιμότητα της διατηρήσεως της τραπεζικής εγγυήσεως, λαμβανομένων υπόψη των επιπλέον εξόδων που μπορούσε να συνεπάγεται η διατήρηση της εγγυήσεως αυτής.
- 61 Υπό τις συνθήκες αυτές, η υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση T-54/06 δεν συνιστά το καθοριστικό αίτιο της ζημίας που υπέστη η Kendrion λόγω της καταβολής εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της διάρκειας αυτής. Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 80 των προτάσεών του, η ζημία αυτή

οφείλεται στην επιλογή της ίδιας της Kendrion να διατηρήσει την τραπεζική εγγύηση καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας στην υπόθεση αυτή, παρά τις χρηματοοικονομικές συνέπειες της συγκεκριμένης επιλογής.

- 62 Εκ των προεκτεθέντων συνάγεται ότι το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι υφίσταται αρκούντως άμεση αιτιώδης συνάφεια μεταξύ της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση T-54/06 και της ζημίας που υπέστη η Kendrion λόγω της καταβολής εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της διάρκειας αυτής, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά την ερμηνεία της έννοιας της «αιτιώδους συνάφειας».
- 63 Κατά συνέπεια, δεδομένου ότι ο υπό κρίση λόγος αναιρέσεως πρέπει να γίνει δεκτός, πρέπει να αναιρεθεί το σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, χωρίς να απαιτείται να αποφανθεί το Δικαστήριο επί του δευτέρου και του τρίτου λόγου αναιρέσεως που προέβαλε η Ευρωπαϊκή Ένωση προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως.

Επί της ανταναιρέσεως

- 64 Προς στήριξη της ανταναιρέσεως, η Kendrion προβάλλει τέσσερις λόγους.

Επί του τρίτου λόγου της ανταναιρέσεως

- 65 Με τον τρίτο λόγο που προβάλλει με την αντανείρεση, η Kendrion προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο παράλειψη αιτιολογήσεως και πλάνη περί το δίκαιο ως προς την ερμηνεία της έννοιας της «αιτιώδους συνάφειας», κατά τον καθορισμό του χρονικού διαστήματος που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης και κατά την εκτίμηση της υλικής ζημίας που οφείλεται στην καταβολή των εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως.
- 66 Δεδομένου ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 63 της παρούσας αποφάσεως, το σημείο 1 του διατακτικού της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως αναιρέθηκε, παρέλκει η εξέταση του τρίτου λόγου.

Επί του πρώτου λόγου της ανταναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 67 Με τον πρώτο λόγο που προβάλλει με την αντανείρεση, η Kendrion υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, κρίνοντας ότι το χρονικό διάστημα 26 μηνών (15 μηνών συν 11 μηνών) μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας ήταν προσήκον για την εξέταση της υποθέσεως T-54/06, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο και παρέλειψε να αιτιολογήσει τον καθορισμό της εύλογης διάρκειας της δίκης και, κατά συνέπεια, του χρονικού διαστήματος της υπερβάσεως της διάρκειας αυτής.
- 68 Πρώτον, η Kendrion υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, για να καθορίσει την εύλογη διάρκεια της δίκης, καταρχάς, όφειλε να λάβει υπόψη τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας. Εν συνεχεία, βάσει τόσο της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όσο και της, υπό τον τίτλο «Ευρωπαϊκά Δικαστικά Συστήματα», αναλυτικής εκθέσεως της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Αποτελεσματικότητα της Δικαιοσύνης του έτους 2012 (στο εξής: έκθεση του 2012 της CEPEJ) και λαμβανομένης υπόψη της περιπλοκότητας που οφείλεται στον διεθνή χαρακτήρα του Γενικού Δικαστηρίου, το δικαιοδοτικό όργανο αυτό έπρεπε να καθορίσει στα 2 έτη και 6 μήνες την εύλογη διάρκεια της δίκης στην υπόθεση T-54/06. Επομένως, κατά την Kendrion, το Γενικό Δικαστήριο όφειλε να εκτιμήσει, τέλος, ότι το χρονικό διάστημα της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης ανερχόταν σε 3 έτη και 3 μήνες.

- 69 Η Kendrion διευκρινίζει ότι και χρονική διάρκεια υπερβαίνουσα τα δύομισι έτη δύναται να είναι εύλογη για την εκδίκαση υποθέσεως όπως η επίμαχη εφόσον συντρέχει ειδικός λόγος. Κατά την Kendrion, όμως, εν προκειμένω, καμία από τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως δεν μπορεί να δικαιολογήσει χρονική διάρκεια της διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου υπερβαίνουσα τα δύομισι έτη, κατά μείζονα δε λόγο την παρέλευση χρονικού διαστήματος 26 μηνών μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής.
- 70 Δεύτερον, κατά την Kendrion, το Γενικό Δικαστήριο δεν αιτιολόγησε την εκτίμηση που παρατίθεται στη σκέψη 58 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ούτε όσον αφορά το χρονικό διάστημα των 15 μηνών ούτε όσον αφορά την επιπλέον χρονική διάρκεια ενός μηνός ανά υπόθεση. Επιπλέον, υφίσταται αντίφαση καθόσον η προσέγγιση αυτή στηρίζεται στην παραδοχή ότι ο βαθμός πολυπλοκότητας αυξάνεται με τον αριθμό των υποθέσεων, μολονότι η πολυπλοκότητα αυτή είχε ήδη ληφθεί υπόψη κατά τον καθορισμό του χρονικού διαστήματος αδράνειας των 15 μηνών το οποίο κρίνεται δικαιολογημένο σε όλες τις υποθέσεις σχετικά με συμπράξεις, ενώ το Δικαστήριο, στην απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2013, Kendrion κατά Επιτροπής (C-50/12 P, EU:C:2013:771, σκέψη 104), αποφάνθηκε ότι οι προβληθέντες από την Kendrion λόγοι ακυρώσεως «δεν είχαν ιδιαίτερα υψηλό βαθμό δυσκολίας».
- 71 Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρεί ότι τα επιχειρήματα της Kendrion είναι απαράδεκτα και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 72 Όσον αφορά, κατά πρώτον, τα επιχειρήματα με τα οποία προβάλλεται πλάνη περί το δίκαιο ως προς τον καθορισμό της εύλογης διάρκειας της δίκης, πρώτον, πρέπει να επισημανθεί ότι, αντιθέτως προς ό,τι επιδιώκει να υπονοηθεί η Kendrion, από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι, προκειμένου να καθορισθεί η εύλογη διάρκεια της δίκης και, κατά επέκταση, το χρονικό διάστημα υπερβάσεως της διάρκειας αυτής, το Γενικό Δικαστήριο έλαβε υπόψη τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας στην υπόθεση T-54/06.
- 73 Πράγματι, στη σκέψη 62 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι από την εξέταση της δικογραφίας της υποθέσεως εκείνης δεν προέκυψε κανένα στοιχείο που να καθιστά δυνατή τη διαπίστωση ότι υπήρξε περίοδος αδικαιολόγητης αδράνειας, αφενός, μεταξύ της ημερομηνίας καταθέσεως του δικογράφου της προσφυγής και της ημερομηνίας καταθέσεως του υπομνήματος ανταπαντήσεως και, αφετέρου, μεταξύ της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας και της δημοσιεύσεως της αποφάσεως με την οποία περατώθηκε εν λόγω η υπόθεση. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο διακρίβωσε ότι η διάρκεια του πρώτου και του δεύτερου σταδίου της διαδικασίας στην υπόθεση T-54/06 ήταν η προσήκουσα για την εξέταση της υποθέσεως αυτής, ενώ μόνον η διάρκεια του ενδιάμεσου σταδίου της διαδικασίας, δηλαδή εκείνου μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής, κρίθηκε μη εύλογη από το Γενικό Δικαστήριο. Η περίσταση αυτή είχε ως αποτέλεσμα, κατά συνέπεια, να επιμηκύνει μη προσηκόντως τη συνολική διάρκεια της διαδικασίας, κατά την έννοια του άρθρου 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη.
- 74 Δεύτερον, αντιθέτως προς ό,τι διατείνεται η Kendrion, ουδόλως συνάγεται από το δίκαιο της Ένωσης ότι, προκειμένου περί της εκδικάσεως υποθέσεων σχετικών με τον ανταγωνισμό που έχουν αχθεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, όπως η επίμαχη, χρονική διάρκεια 2 ετών και 6 μηνών πρέπει να θεωρείται εύλογη, όσον αφορά το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη.
- 75 Συναφώς, η Kendrion παραπέμπει στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και στην έκθεση του 2012 της CEPEJ προς στήριξη των επιχειρημάτων της.

- 76 Όσον, όμως, αφορά τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, μολονότι, με γνώμονα το άρθρο 52, παράγραφος 3, του Χάρτη, οι αρχές που συνάγονται από τη νομολογία αυτή σχετικά με το δικαίωμα κάθε προσώπου να εκδικάζεται η υπόθεσή του εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, το οποίο προβλέπεται στο άρθρο 6, παράγραφος 1, της ΕΣΔΑ, θα μπορούσαν να ληφθούν υπόψη προκειμένου να διευκρινισθεί το περιεχόμενο και η έννοια του αντίστοιχου δικαιώματος που προβλέπει το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο του Χάρτη, εντούτοις, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 146 των προτάσεών του, η Kendrion δεν παρέθεσε καμία απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου από την οποία να προκύπτει ότι, στις ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου διαδικασίες που αφορούν συμπράξεις, όπως η επίμαχη, χρονική διάρκεια 2 ετών και 6 μηνών πρέπει να χαρακτηριστεί ως εύλογη.
- 77 Όσον αφορά την έκθεση του 2012 της CEPEJ, πέραν του ότι αυτή δεν περιέχει κανόνες δικαίου, επισημαίνεται ότι από την εν λόγω έκθεση δεν προκύπτει ανάλυση της χρονικής διάρκειας εκδικάσεως των υποθέσεων ενώπιον των δικαιοδοτικών οργάνων της Ένωσης, αλλά της διάρκειας των ένδικων διαδικασιών στα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ως εκ τούτου, δεν μπορεί να υποστηριχθεί βασίμως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 147 των προτάσεών του, ότι με την έκθεση αυτή προτείνεται ότι η διάρκεια διαδικασίας ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά υπόθεση σχετική με τον ανταγωνισμό, όπως η επίμαχη, δεν πρέπει να υπερβαίνει τα δύομισι έτη.
- 78 Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 58 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι χρονικό διάστημα 26 μηνών, ήτοι 15 μήνες συν 11 μήνες, μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας ήταν ενδεδειγμένο για την εξέταση της υποθέσεως T-54/06.
- 79 Τέλος, όσον αφορά το επιχείρημα της Kendrion το οποίο μνημονεύθηκε στη σκέψη 69 της παρούσας αποφάσεως και το οποίο συνιστά, στην πράξη, αμφισβήτηση των εκτιμήσεων του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά τις ιδιαίτερες περιστάσεις της υποθέσεως T-54/06, επισημαίνεται ότι η ασκήσασα την αντανάιρεση δεν μπορεί να ζητήσει από το Δικαστήριο να υποκαταστήσει την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου εκτίμηση με τη δική του. Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, η ανάνιρεση περιορίζεται σε νομικά ζητήματα. Ως εκ τούτου, το Γενικό Δικαστήριο είναι το μόνο αρμόδιο να προβαίνει σε διαπίστωση και εκτίμηση περί των κρίσιμων πραγματικών περιστατικών και να εκτιμά τα αποδεικτικά στοιχεία. Η εκτίμηση περί αυτών των πραγματικών περιστατικών και αποδεικτικών στοιχείων, επομένως, δεν συνιστά, υπό την επιφύλαξη ενδεχόμενης παραμορφώσεως τους, νομικό ζήτημα υποκείμενο, αυτό καθεαυτό, στον αναιρετικό έλεγχο του Δικαστηρίου (διάταξη της 3ης Σεπτεμβρίου 2013, Idromacchine κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-34/12 P, μη δημοσιευθείσα, EU:C:2013:552, σκέψη 64 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Εν προκειμένω, όμως, η Kendrion δεν επικαλέσθηκε και, κατά μείζονα λόγο, δεν απέδειξε τέτοια παραμόρφωση, οπότε το επιχείρημα αυτό είναι απαράδεκτο.
- 80 Όσον αφορά, κατά δεύτερον, τα επιχειρήματα με τα οποία προβάλλεται έλλειψη αιτιολογίας, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, από την αιτιολογία αποφάσεως πρέπει να συνάγεται κατά τρόπο σαφή και άνευ αμφισημίας το σκεπτικό του Γενικού Δικαστηρίου, ώστε να παρέχεται η δυνατότητα στους μεν ενδιαφερομένους να γνωρίζουν τους λόγους για τους οποίους ελήφθη η απόφαση, στο δε Δικαστήριο να ασκήσει τον εκ μέρους του δικαστικό έλεγχο (απόφαση της 2ας Απριλίου 2009, France Télécom κατά Επιτροπής, C-202/07 P, EU:C:2009:214, σκέψη 29 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 81 Αντιθέτως, όμως, προς ό,τι διατείνεται η Kendrion, το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε επαρκώς, στις σκέψεις 50 έως 57 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τους λόγους για τους οποίους χρονικό διάστημα 26 μηνών, ήτοι 15 μήνες συν 11 μήνες, μεταξύ της περατώσεως της έγγραφης διαδικασίας και της ενάρξεως της προφορικής διαδικασίας ήταν ενδεδειγμένο για την εξέταση της υποθέσεως T-54/06.

- 82 Συνεπώς, ο πρώτος λόγος που προβλήθηκε με την αντανάιρωση πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου της ανταναιρώσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 83 Με τον δεύτερο λόγο που προβάλλει με την αντανάιρωση, η Kendrion προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως, καθώς και σε παράβαση της υποχρεώσεως αιτιολογήσεως, καθόσον απέρριψε το αίτημα αποζημιώσεως της επιχειρήσεως αυτής όσον αφορά την υλική ζημία που υπέστη λόγω της καταβολής τόκων υπερημερίας, επειδή η ασκήσασα την αντανάιρωση δεν προέβαλε κανένα στοιχείο δυνάμενο να καταδείξει ότι, κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης, το ποσό των τόκων υπερημερίας υπερέβαινε το πλεονέκτημα του οποίου απέλαυε η επιχείρηση καθόσον είχε στη διάθεσή της, κατά το χρονικό αυτό διάστημα, το ποσό του προστίμου προσαυξημένο με τόκους υπερημερίας. Επιπλέον, η Kendrion υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο, μη λαμβάνοντας υπόψη το επικουρικό αίτημά της να υποχρεώσει την Ευρωπαϊκή Ένωση στην καταβολή του ποσού που το Γενικό Δικαστήριο θα κρίνει εύλογο, μολοντί είχε στη διάθεσή του επαρκή στοιχεία για να αποφανθεί επί του ζητήματος αυτού, υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο.
- 84 Προς στήριξη των επιχειρημάτων της σχετικά με την προβαλλόμενη πλάνη εκτιμήσεως, η Kendrion παραπέμπει, αφενός, στα σημεία 42 και 43 του δικογράφου της πρωτοδίκως ασκηθείσας αγωγής της, στα οποία υποστηρίζει ότι κατέδειξε ότι έπρεπε να καταβάλει στην Επιτροπή τόκους υπολογιζόμενους με επιτόκιο ύψους 3,56 % και ότι έτυχε η ίδια πλεονεκτήματος ίσου με τους τόκους που καθορίστηκαν κατά τη χορήγηση της πιστώσεως που έλαβε κατά το ίδιο χρονικό διάστημα, καθώς και, αφετέρου, στο παράρτημα V.3 του ίδιου δικογράφου, όπου διευκρινίσθηκε το ποσό των εν λόγω τόκων. Επίσης, η ασκήσασα την αντανάιρωση παραπέμπει στα σημεία 6 και 45 του εν λόγω δικογράφου, κατά τα οποία ρητώς πρότείνει να προσκομίσει σχετικώς αποδεικτικά στοιχεία και έγγραφα. Κατά την ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου συζήτηση επ' ακροατηρίου, μνημονεύθηκε επίσης η ζημία.
- 85 Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρεί ότι τα επιχειρήματα κατά των εκτιμήσεων του Γενικού Δικαστηρίου όσον αφορά την προβαλλόμενη υλική ζημία λόγω της καταβολής τόκων υπερημερίας επί του ποσού του προστίμου πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτα ή, επικουρικώς, ως αβάσιμα. Όσον αφορά τα επιχειρήματα σχετικά με το επικουρικό αίτημα, η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστηρίζει, πρωτίστως, ότι το αίτημα αυτό είναι απαράδεκτο και, επικουρικώς, ότι, εν πάση περιπτώσει, απορρίπτοντας το αίτημα καταβολής αποζημιώσεως για την υλική ζημία που συνδέεται με την καταβολή τόκων υπερημερίας επί του ποσού του προστίμου, για τον λόγο ότι η ασκήσασα την αντανάιρωση δεν απέδειξε την προβαλλόμενη ζημία ως όφειλε, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε, βασίμως και κατά τρόπο επαρκώς αιτιολογημένο, αυτό το επικουρικό αίτημα.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 86 Καταρχάς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως επισήμανε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 64 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κάθε ζημία της οποίας ζητείται η αποκατάσταση στο πλαίσιο αγωγής αποζημιώσεως λόγω εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης δυνάμει του άρθρου 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ πρέπει να είναι πραγματική και βέβαιη (απόφαση της 30ής Μαΐου 2017, Safa Nicu Serahan κατά Συμβουλίου, C-45/15 P, EU:C:2017:402, σκέψη 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 87 Στο πλαίσιο αυτό επισημαίνεται, όπως τόνισε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 87 των προτάσεών του, ότι, καθόσον μια πράξη ή παράλειψη θεσμικού οργάνου της Ένωσης μπορεί να συνεπάγεται ορισμένα έξοδα για επιχείρηση, αλλά, παράλληλα, να αποφέρει σε αυτήν και ορισμένα οφέλη, μπορεί

να γίνει δεκτό ότι υφίσταται ζημία, κατά την έννοια, του άρθρου 340 ΣΛΕΕ, μόνον οσάκις είναι αρνητικό το καθαρό υπόλοιπο μεταξύ των εξόδων και του οφέλους που απορρέουν από την προσαπτόμενη στο θεσμικό αυτό όργανο συμπεριφορά.

- 88 Επομένως, όσον αφορά την προβαλλόμενη ζημία λόγω της καταβολής τόκων υπερημερίας επί του ποσού του προστίμου κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης, μπορεί να γίνει, πράγματι, δεκτό ότι υφίσταται πραγματική και βέβαιη ζημία μόνον εφόσον οι τόκοι που έτρεχαν κατά το χρονικό διάστημα αυτό υπερβαίνουν το πλεονέκτημα του οποίου έτυχε η ασκήσασα την αντανάιρηση καθόσον συνέχισε να καρπώνεται, κατά το εν λόγω χρονικό διάστημα, το ισόποσο του προστίμου προσαυξημένου με τους τόκους υπερημερίας.
- 89 Επιπλέον, το Δικαστήριο έχει διευκρινίσει ότι απόκειται στον διάδικο που επικαλείται την ύπαρξη εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης να προσκομίσει πειστικά αποδεικτικά στοιχεία ως προς την ύπαρξη και την έκταση της ζημίας που προβάλλει (απόφαση της 30ής Μαΐου 2017, *Safa Nicu Serapan κατά Συμβουλίου*, C-45/15 P, EU:C:2017:402, σκέψη 62 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 90 Εν προκειμένω, όμως, το Γενικό Δικαστήριο, αφού διαπίστωσε, στη σκέψη 76 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι, κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας στην υπόθεση T-54/06, η *Kendrion* δεν κατέβαλε το ποσό του προστίμου ούτε τους τόκους υπερημερίας, οπότε, κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας στην υπόθεση αυτή, η *Kendrion* εξακολουθούσε να καρπώνεται το ποσό που αντιστοιχούσε στο ύψος του εν λόγω προστίμου, προσαυξημένο με τόκους υπερημερίας, έκρινε, στη σκέψη 77 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η ασκήσασα την αντανάιρηση δεν είχε προσκομίσει στοιχεία δυνάμενα να αποδείξουν ότι, κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση T-54/06, το ποσό των τόκων υπερημερίας που καταβλήθηκε μεταγενεστέρως στην Επιτροπή ήταν μεγαλύτερο από το πλεονέκτημα που εξασφάλισε λόγω του ότι συνέχισε να καρπώνεται το ισόποσο του προστίμου και των αντίστοιχων τόκων υπερημερίας.
- 91 Το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε επίσης, στη σκέψη 78 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η εκτίμηση αυτή δεν κλονίζεται από τη μέθοδο υπολογισμού που πρότεινε η ασκήσασα την αντανάιρηση και η οποία συνίσταται στην αφαίρεση από το ποσό της προβαλλόμενης ζημίας των εξόδων για χορήγηση χρηματοδοτήσεως από τράπεζα στα οποία θα είχε υποβληθεί αν είχε υποχρεωθεί να καταβάλει το πρόστιμο στις 26 Αυγούστου 2010. Συναφώς, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, στη σκέψη 79 της εν λόγω αποφάσεως, ότι η *Kendrion* δεν είχε υποστηρίξει σε κανένα σημείο ούτε, κατά μείζονα λόγο, είχε αποδείξει ότι υποχρεώθηκε να προσφύγει σε εξωτερική χρηματοδότηση για να καταβάλει το ποσό του προστίμου που της είχε επιβληθεί από την Επιτροπή.
- 92 Υπό τις συνθήκες αυτές, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 86 έως 89 της παρούσας αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο ορθώς κατά νόμον, αφενός, έκρινε, στη σκέψη 80 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι δεν αποδείχθηκε ότι, κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης στην υπόθεση T-54/06, η ασκήσασα την αντανάιρηση υπέστη πραγματική και βέβαιη ζημία συνδεόμενη με την καταβολή τόκων υπερημερίας επί του μη καταβληθέντος προστίμου, και, αφετέρου, αποφάνθηκε ότι, ως εκ τούτου, το αίτημα προς αποκατάσταση της ως άνω προβληθείσας ζημίας έπρεπε να απορριφθεί.
- 93 Τούτου δοθέντος, η *Kendrion* υποστηρίζει, κατά πρώτον, ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως στις σκέψεις 77 και 79 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η οποία συνάγεται από τα σημεία 42 και 43 του δικογράφου της πρωτοδικώς ασκηθείσας αγωγής, καθώς και, μεταξύ άλλων, από το επισυναφθέν στο δικόγραφο αυτό παράρτημα V.3.
- 94 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η παραμόρφωση πρέπει να προκύπτει προδήλως από τα στοιχεία της δικογραφίας, χωρίς να απαιτείται εκ νέου εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών και των αποδεικτικών στοιχείων (απόφαση της 8ης Μαρτίου 2016, *Ελλάδα κατά Επιτροπής*, C-431/14 P, EU:C:2016:145, σκέψη 32 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 95 Αντιθέτως, όμως, προς ό,τι υποστηρίζει η Kendrion, ούτε, αφενός, από τον πίνακα που περιλαμβάνεται στο παράρτημα V.3 του δικογράφου της πρωτοδίκως ασκηθείσας αγωγής όπου έχουν καταχωρισθεί τα έξοδα στα οποία υποστηρίζει ότι θα είχε υποβληθεί, για την τραπεζική χρηματοδότηση του προστίμου και των τόκων εφόσον είχε υποχρεωθεί να καταβάλει το πρόστιμο της 26ης Αυγούστου 2010, ούτε, αφετέρου, από τη δήλωση της προθέσεώς της, στο σημείο 45 του δικογράφου της πρωτοδίκως ασκηθείσας αγωγής, να προσκομίσει τα αποδεικτικά στοιχεία σχετικά με το εν λόγω παράρτημα V.3 συνάγεται ότι οι σκέψεις 77 και 79 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως ενέχουν πρόδηλη πλάνη εκτιμήσεως. Βεβαίως, από τα στοιχεία αυτά συνάγεται ότι η Kendrion υπολόγισε πράγματι τη ζημία της λαμβάνοντας υπόψη το πλεονέκτημα που άντλησε από τη μη καταβολή του προστίμου, στοιχείο το οποίο, άλλωστε, ουδόλως αρνήθηκε το Γενικό Δικαστήριο. Ωστόσο, το Γενικό Δικαστήριο διαπίστωσε, χωρίς να υποπέσει σε παραμόρφωση, στη σκέψη 79 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Kendrion δεν απέδειξε ότι υποχρεώθηκε να προσφύγει σε εξωτερική χρηματοδότηση για να καταβάλει το ποσό του προστίμου που της είχε επιβληθεί.
- 96 Κατά δεύτερον, η Kendrion υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη την υποχρέωσή του αιτιολογήσεως αποφαινόμενο, στη σκέψη 80 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι έπρεπε να απορριφθεί το αίτημά της αποκαταστάσεως της ζημίας που σχετίζεται με την καταβολή τόκων υπερημερίας κατά το χρονικό διάστημα που αντιστοιχεί στην υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης.
- 97 Η αιτιολογία, όμως, την οποία προέκρινε το Γενικό Δικαστήριο, στις σκέψεις 76 έως 79 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, είναι επαρκής για να παράσχει τη δυνατότητα στη μεν Kendrion να λάβει γνώση των λόγων στους οποίους στηρίχθηκε το Γενικό Δικαστήριο για να απορρίψει το αίτημά της αποζημιώσεως όσον αφορά τους τόκους υπερημερίας, στο δε Δικαστήριο να έχει στη διάθεσή του επαρκή στοιχεία για να ασκήσει τον εκ μέρους του έλεγχο στο πλαίσιο αναιρετικής διαδικασίας.
- 98 Ως εκ τούτου, σύμφωνα με τη μνημονευθείσα στη σκέψη 80 της παρούσας αποφάσεως νομολογία, η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση δεν ενέχει συναφώς έλλειψη αιτιολογίας.
- 99 Κατά τρίτον, η Kendrion προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο, μη λαμβάνοντας υπόψη το επικουρικό αίτημά της να υποχρεωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση να καταβάλει το ποσό που θα έκρινε εύλογο το Γενικό Δικαστήριο, μολονότι το εν λόγω δικαιοδοτικό όργανο είχε στη διάθεσή του επαρκή στοιχεία για να αποφανθεί συναφώς.
- 100 Με γνώμονα, όμως, αφενός, τη σκέψη 80 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ιδίως δε την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου διαπίστωση περί του ότι δεν υφίστατο πραγματική και βέβαιη ζημία ως προς την καταβολή τόκων υπερημερίας, καθώς και, αφετέρου, τη μνημονευθείσα στις σκέψεις 35 και 36 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως νομολογία, κατά την οποία, εφόσον δεν πληρούνται μία εκ των προϋποθέσεων που στοιχειοθετούν την εξωσυμβατική ευθύνη της Ένωσης, η αγωγή πρέπει να απορρίπτεται στο σύνολό της χωρίς να απαιτείται να εξετασθούν οι λοιπές προϋποθέσεις (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 1999, Atlanta κατά Ευρωπαϊκής Κοινότητας, C-104/97 P, EU:C:1999:498, σκέψη 65), από την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε κάθε αίτημα αποζημιώσεως συνδεδεμένο με την καταβολή των τόκων αυτών.
- 101 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα επιχειρήματα που προέβαλε η Kendrion, στο πλαίσιο του υπό κρίση λόγου, είναι αβάσιμα.
- 102 Κατά συνέπεια, ο υπό κρίση λόγος πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό του ως αβάσιμος.

Επί του τέταρτου λόγου της ανταναιρέσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 103 Με τον τέταρτο λόγο που προβάλλει με την ανταναιρέση, η Kendrion υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά τον καθορισμό του ύψους της αποζημίωσης όσον αφορά τη μη υλική ζημία που οφείλεται στην υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης. Ειδικότερα, το Γενικό Δικαστήριο, εκδικάζοντάς της συναφώς συμβολική αποζημίωση ύψους 6 000 ευρώ, αντί αποζημίωσης ίσης με το 5 % του ποσού του προστίμου, δεν έλαβε υπόψη το δικαίωμα της Kendrion σε δίκαιη ικανοποίηση, κατά την έννοια του άρθρου 41 της ΕΣΔΑ, και, ως εκ τούτου, το δικαίωμά της πραγματικής προσφυγής κατά την έννοια του άρθρου 47 του Χάρτη. Η επιχειρηματολογία αυτή τεκμηριώνεται βάσει της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με το άρθρο 41 της ΕΣΔΑ, σε συνδυασμό με τη λύση που προέκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, *Baustahlgewebe* κατά Επιτροπής (C-185/95 P, EU:C:1998:608).
- 104 Επικουρικώς, η Kendrion ζητεί από το Δικαστήριο να καθορίσει το ίδιο, κατά απολύτως δίκαιη κρίση, το ποσό που κρίνει ότι δύναται να της επιδικάσει ως δίκαιη αποζημίωση λόγω της εκ μέρους θεσμικού οργάνου της Ένωσης παραβιάσεως της θεμελιώδους αρχής της εύλογης διάρκειας της δίκης, ή να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου.
- 105 Η Ευρωπαϊκή Ένωση θεωρεί, πρωτίστως, ότι ο υπό κρίση λόγος είναι απαράδεκτος και, εν πάση περιπτώσει, αβάσιμος.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 106 Επισημαίνεται, κατά πρώτον, όπως επισήμανε και ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 127 των προτάσεων του, ότι η νομολογία η οποία διατυπώθηκε με την απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 1998, *Baustahlgewebe* κατά Επιτροπής (C-185/95 P, EU:C:1998:608), και την οποία επικαλείται η Kendrion για να υποστηρίξει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κατά τον προσδιορισμό της μη υλικής ζημίας και για να στοιχειοθετήσει το αίτημά της περί αποζημίωσης με ποσό αντίστοιχο του 5 % του ποσού του προστίμου, έχει τροποποιηθεί από το Δικαστήριο (βλ., σχετικώς, απόφαση της 26ης Νοεμβρίου 2013, *Kendrion* κατά Επιτροπής, C-50/12 P, EU:C:2013:771, σκέψεις 77 έως 108 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία) και, ως εκ τούτου, δεν ασκεί επιρροή ως προς τον καθορισμό αποζημίωσης που αποσκοπεί στην αποκατάσταση, βάσει του άρθρου 340 ΣΛΕΕ, της μη υλικής ζημίας που προκλήθηκε από την υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκης.
- 107 Υπό τις συνθήκες αυτές, τα επιχειρήματα της Kendrion, καθόσον σκοπούν να αμφισβητήσουν την εκ μέρους του Γενικού Δικαστηρίου άρνηση να της επιδικάσει ποσό αντίστοιχο του 5 % του επιβληθέντος προστίμου και να επιτύχουν την εκ μέρους του Δικαστηρίου επιδίκαση τέτοιου ποσού, πρέπει να απορριφθούν.
- 108 Κατά δεύτερον, επισημαίνεται ότι, αντιθέτως προς ό,τι υποστηρίζει η ασκήσασα την ανταναιρέση, λαμβανομένης υπόψη της φύσεως των μη περιουσιακών ή μη υλικών ζημιών, αποζημίωση, όπως η επίμαχη, δύναται να συνιστά προσήκουσα αποκατάσταση, κατά την έννοια του άρθρου 340 ΣΛΕΕ, όσον αφορά τέτοιες ζημίες (βλ., σχετικώς, απόφαση της 14ης Ιουνίου 1979, *V.* κατά Επιτροπής, 18/78, EU:C:1979:154, σκέψη 19), οπότε η ασκήσασα την ανταναιρέση δεν μπορεί να επικαλεσθεί το δικαίωμά της πραγματικής προσφυγής, κατά το άρθρο 47 του Χάρτη.
- 109 Ως εκ τούτου, καθόσον, όπως προκύπτει από τη σκέψη 6 της παρούσας αποφάσεως, το άρθρο 41 της ΕΣΔΑ δεν αντιστοιχεί στο άρθρο 47 του Χάρτη, η εκτίμηση που παρατίθεται στη σκέψη 135 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως δεν μπορεί, εν πάση περιπτώσει, να κλονισθεί από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου όσον αφορά το άρθρο 41 της ΕΣΔΑ.

- 110 Τέλος, πρέπει να υπομνησθεί ότι, στο ειδικό πλαίσιο των αγωγών αποζημιώσεως, το Δικαστήριο έχει κρίνει επανειλημμένως ότι, σε περίπτωση κατά την οποία το Γενικό Δικαστήριο έχει διαπιστώσει την ύπαρξη ζημίας, είναι αποκλειστικώς αρμόδιο να εκτιμήσει, εντός των ορίων του σχετικού αιτήματος, τον τρόπο και την έκταση της αποκαταστάσεως της ζημίας. Ωστόσο, για να μπορεί το Δικαστήριο να ασκεί τον δικαστικό έλεγχο του επί των αποφάσεων του Γενικού Δικαστηρίου, πρέπει αυτές να είναι αρκούντως αιτιολογημένες και, προκειμένου περί της εκτιμήσεως ζημίας, να επισημαίνουν τα κριτήρια που ελήφθησαν υπόψη για τον προσδιορισμό του ποσού της αποζημιώσεως (απόφαση της 30ής Μαΐου 2017, *Safa Nicu Serapan κατά Συμβουλίου*, C-45/15 P, EU:C:2017:402, σκέψεις 50 και 51 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 111 Όπως, όμως, επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 124 των προτάσεών του, το Γενικό Δικαστήριο, καταρχάς, εξέθεσε επαρκώς, στις σκέψεις 117 έως 128 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, τους λόγους για τους οποίους έκρινε ότι ορισμένες μορφές της μη υλικής ζημίας που προέβλεπε η ασκήσασα την αντανάιρεση αποδείχθηκαν επαρκώς από αυτήν, ενώ άλλες όχι. Εν συνεχεία, στη σκέψη 129 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε ότι, υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως, η διαπιστωθείσα μη υλική ζημία, συγκεκριμένα δε η μη υλική ζημία που υπέστη η η ασκήσασα την αντανάιρεση λόγω της παρατεταμένης αβεβαιότητας στην οποία περιήλθε κατά τη δίκη όσον αφορά την υπόθεση T-54/06, δεν μπορεί να θεωρηθεί ως πλήρως αποκατασταθείσα με τη διαπίστωση της υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της δίκης. Τέλος, στις σκέψεις 130 έως 134 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο επισήμανε τα κριτήρια που ελήφθησαν υπόψη για τον καθορισμό του ύψους της αποζημιώσεως.
- 112 Κατά συνέπεια, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο κρίνοντας, στη σκέψη 135 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι το ποσό των 6 000 ευρώ, που επιδικάσθηκε στην ασκήσασα την αντανάιρεση, συνιστά προσήκουσα αποζημίωση για τη ζημία που υπέστη συνεπεία της παρατεταμένης αβεβαιότητας στην οποία περιήλθε κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας στην υπόθεση T-54/06.
- 113 Ως εκ τούτου, ο τέταρτος λόγος που προβλήθηκε με την αντανάιρεση πρέπει να απορριφθεί ως αβάσιμος.
- 114 Λαμβανομένου υπόψη του συνόλου των προεκτεθέντων, η αντανάιρεση πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί της αγωγής ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου

- 115 Κατά το άρθρο 61, πρώτο εδάφιο, του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, εάν η αναίρεση κριθεί βάσιμη, το Δικαστήριο αναιρεί την απόφαση του Γενικού Δικαστηρίου. Στην περίπτωση αυτή, μπορεί είτε το ίδιο να αποφανθεί οριστικά επί της διαφοράς, εφόσον είναι ώριμη προς εκδίκαση, είτε να την αναπέμψει στο Γενικό Δικαστήριο για να την κρίνει.
- 116 Εν προκειμένω, το Δικαστήριο εκτιμά ότι πρέπει να αποφανθεί οριστικώς επί της αγωγής αποζημιώσεως που άσκησε η *Kendrion* καθόσον αποσκοπεί στην αποκατάσταση της ζημίας λόγω της καταβολής εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως πέραν της εύλογης διάρκειας της δίκης στο πλαίσιο της υποθέσεως T-54/06.
- 117 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, η εξωσυμβατική ευθύνη της Ένωσης, κατά την έννοια του άρθρου 340, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ, θεμελιώνεται εφόσον συντρέχει ένα σύνολο προϋποθέσεων σχετικά με τον παράνομο χαρακτήρα της προσαπτόμενης στα όργανα της Ένωσης συμπεριφοράς, το υποστατό της ζημίας και την ύπαρξη αιτιώδους συνάφειας μεταξύ της συμπεριφοράς του θεσμικού αυτού οργάνου και της προβαλλόμενης ζημίας (απόφαση της 20ής Σεπτεμβρίου 2016, *Ledra Advertising κ.λπ. κατά Επιτροπής και ΕΚΤ*, C-8/15 P έως C-10/15 P, EU:C:2016:701, σκέψη 64 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 118 Όπως υπενθύμισε το Γενικό Δικαστήριο στη σκέψη 36 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, εφόσον δεν πληρούται μία εξ αυτών των προϋποθέσεων, η αγωγή πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της χωρίς να απαιτείται να εξετασθούν οι λοιπές προϋποθέσεις της εξωσυμβατικής ευθύνης της Ένωσης (απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 1999, Atlanta κατά Ευρωπαϊκής Κοινότητας, C-104/97 P, EU:C:1999:498, σκέψη 65 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία). Επιπλέον, το δικαιοδοτικό όργανο της Ένωσης δεν υποχρεούται να εξετάζει τις προϋποθέσεις αυτές με καθορισμένη σειρά (απόφαση της 18ης Μαρτίου 2010, Trubowest Handel και Makaron κατά Συμβουλίου και Επιτροπής, C-419/08 P, EU:C:2010:147, σκέψη 42 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 119 Για τους λόγους που εκτέθηκαν στις σκέψεις 52 έως 62 της παρούσας απόφασης, η αγωγή αποζημιώσεως που άσκησε η Kendrion ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, καθόσον αποσκοπεί στην αποκατάσταση της υλικής ζημίας που συνίσταται στην καταβολή εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως πέραν της εύλογης διάρκειας της δίκης στο πλαίσιο της υποθέσεως T-54/06, πρέπει να απορριφθεί.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 120 Κατά το άρθρο 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι βάσιμη, το Δικαστήριο, εφόσον κρίνει το ίδιο οριστικά τη διαφορά, αποφαινεται και επί των δικαστικών εξόδων.
- 121 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του εν λόγω Κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου.
- 122 Δεδομένου ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση ζήτησε να καταδικασθεί η Kendrion στα δικαστικά έξοδα, η δε δεύτερη ηττηθήκη, πρέπει να φέρει, πέραν των εξόδων της, το σύνολο εκείνων στα οποία υποβλήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως.
- 123 Σύμφωνα με το άρθρο 138, παράγραφος 3, του Κανονισμού Διαδικασίας, η Ευρωπαϊκή Ένωση και η Kendrion φέρουν η καθεμία τα έξοδά της όσον αφορά την πρωτόδικη διαδικασία.
- 124 Το άρθρο 140, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας, το οποίο εφαρμόζεται και στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του ίδιου Κανονισμού, ορίζει ότι τα κράτη μέλη και τα θεσμικά όργανα που παρεμβαίνουν στη δίκη φέρουν το καθένα τα δικαστικά έξοδά του. Εξάλλου, κατά το άρθρο 184, παράγραφος 4, του Κανονισμού Διαδικασίας, σε περίπτωση κατά την οποία η αναίρεση δεν ασκήθηκε από παρεμβαίνοντα πρωτοδίκως, αλλά αυτός έλαβε μέρος στην ενώπιον του Δικαστηρίου έγγραφη ή προφορική διαδικασία, το Δικαστήριο δύναται να αποφασίσει ότι ο εν λόγω παρεμβαίνων φέρει τα δικαστικά έξοδά του.
- 125 Η Επιτροπή, η οποία είχε την ιδιότητα της παρεμβαίνουσας πρωτοδίκως και η οποία μετείχε στην έγγραφη διαδικασία όσον αφορά την κύρια αίτηση αναιρέσεως, φέρει τα δικαστικά έξοδά της σε αμφότερους τους βαθμούς δικαιοδοσίας.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (πρώτο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Αναιρεί το σημείο 1 του διατακτικού της απόφασης του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, της 1ης Φεβρουαρίου 2017, Kendrion κατά Ευρωπαϊκής Ένωσης (T-479/14, EU:T:2017:48).**
- 2) Απορρίπτει την αντανάιρεση που άσκησε η Kendrion NV.**

- 3) Απορρίπτει την ασηκθείσα από την Kendrion NV αγωγή αποζημιώσεως, καθόσον αποσκοπεί στην αποκατάσταση της υλικής ζημίας που συνίσταται στην καταβολή εξόδων τραπεζικής εγγυήσεως πέραν της εύλογης διάρκειας της δίκης στο πλαίσιο της υποθέσεως επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 16ης Νοεμβρίου 2011, Kendrion κατά Επιτροπής (T-54/06, μη δημοσιευθείσα, EU:T:2011:667).
- 4) Η Kendrion NV φέρει, πέραν των δικαστικών εξόδων της, το σύνολο των εξόδων στα οποία υποβλήθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, καθώς και τα έξοδά της στο πλαίσιο της πρωτόδικης διαδικασίας.
- 5) Η Ευρωπαϊκή Ένωση, εκπροσωπούμενη από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, φέρει τα έξοδά της στο πλαίσιο της πρωτόδικης διαδικασίας.
- 6) Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φέρει τα έξοδά της σε αμφοτέρους τους βαθμούς δικαιοδοσίας.

(υπογραφές)